

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Бойка Донева

на дисертационен труд за присъждане образователната и научна степен „доктор“

по научната специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“

Автор: Любомир Валериев Григоров,

Научен ръководител: доц.д-р Момчил Мирчев

Тема: „Портретът в българската скулптура през XX век“

Катедра „Резба“, НХА

Любомир Григоров е избрал за тема на дисертационния си труд проучването, систематизирането и анализа на портрета в новата и съвременна българска скулптура. Счита, че подобна теза съдържа в себе си значителен изследователски потенциал, а в известен смисъл – и значително научно предизвикателство. Последното се състои в опита да се очертаят основните тенденции в една многоракурсна, но сравнително фрагментарно изследвана област от изобразителната ни култура, която все още не е получила цялостна и обективна интерпретация. Значение за стойността на изследователския дискурс в случая има и фактът, че Любомир Григоров е талантлив скулптор, способен да подложи на анализ професионалните аспекти на това изкуство и да ги анализира от позицията на днешния ден.

При общ обем от 170 страници, дисертацията е структурирана в Увод, три глави, Заключение и Библиография, допълнени от Албум с фото-илюстрации. В **Увода** логично са поставени аргументацията, целта и задачите на труда, постулиран е неговият изследователски потенциал, статистическа база и граници, методология и степен на проучване в специализираната литература. В основна работна теза на изследването се превръща социо-културната мотивация за появата на портрета в новата българска скулптура, спецификата на нейните изразни средства и етапите на времето и развитие. Акцентът е изнесен върху реалистичната линия, към която авторът заявява и своята творческа приобщеност. Известни резерви при категориалните понятия буди

въвеждането на термин като „производни подстилове“ на реализма, трудно защитим в научното поле от гледна точка на приетата класификация.

Поставените пред дисертацията цели определят съдържателния обхват на следващите глави. **Първа глава: *Формиране на българската скулптура след Освобождението до 40-те години на XX век*** проследява историческата логика, определила появата и стиловата динамика на светската скулптура в новото българско изкуство. В ускорения онтогенезис на пластическата ни култура, авторът определя три имплицитни периода със собствен художествен профил: от 1878-1900 г., от началото на новия век до периода на войните (1918) и от 20-те до 40-те години на XX век. Докторантът привежда обширен фактологически материал и реагира на някои от най-интересните явления в културната ни история, което уплътнява представата за спецификата на лидиращите процеси и конвергенцията на идеи между тях. При проследяване на разнородните фактори, Любомир Григоров показва адекватно разбиране за своеобразието на политическите, социалните и чисто художествените аспекти, в резултат на което живо се очертава достоверната картина на анализирания автори и явления. Като стадиални опорни точки на развитие логично са посочени навлизането на неокласицизма в паметниковото строителство след Освобождението, ролята и мястото на първите български скулптори, получили образованието си в чужбина, променените художествени приоритети на дружествата „Родно изкуство“ и „Новите художници“, респективно през 20-те и 30-те години. Методологията на изследването до известна степен се нарушава от включването в общия контекст на главата на поредица от текстове с монографичен характер. Този подход създава известна информационна тавтология и увеличава непропорционално обема, благодарение на което глава Първа превалява в конструкцията на доктората.

Глава Втора – *Портретната скулптура от началото на 50-те до края на 70-те години*, продължава симултантния анализ на тенденциите в монументалната и кавалетната скулптура на периода. Докторантът подробно проследява неравноделната динамика в развитието на визуалните изкуства, където почти всяко десетилетие се отличава със специфичен културен модел, поставя и решава различни идейни и

пластически въпроси. Текстът разглежда постъпателната хронология на „включването“ на автори от различните генерации в сложната атмосфера на променящи се естетически възгледи и йерархия. Анализирани са значими произведения в сферата на скулптурата, като са осмислени характерните особености при тяхната реализация. Наред с това, трябва да отбележа, че отделните фрагменти не успяват докрай да изградят цялостната картина на художествената практика, доколкото не обхващат всички форматиращи проблематиката на времевите интервали социални, идеологически и културни парадигми.

Третата глава на настоящия труд: *Развитие на портретната скулптура през 80-те години на XX век*, поставя фокус върху нарастващия индивидуализъм на творческите инвенции в българското изкуство и по-конкретно в разбирането за същността на скулптурния портрет. Любомир Григоров е насочил интерпретативните си наблюдения към симптоматични промени, като новия тип диалог с традицията на предкласическите периоди, размяната на качествени характеристики между кавалетните и монументалните форми, появата на нестандартни решения, като „анонимни“ и двойни портрети, усложняването на комуникативните връзки в триадата „автор-творба-зрител“ и др .

Заклучението обобщава резултатите от положения изследвателски труд, като авторът се опира върху направените до момента констатации и на практика автореферира дисертацията си в цялостния ѝ вид.

При опит за обща оценка на труда трябва да отбележа, че Любомир Григоров последователно проследява генеративната история на скулптурния портрет в изкуството на XX век, с чиято помощ се изграждат нови образни решения. Неговият личен опит като скулптор ясно се отразява върху анализите на индивидуалната иконография на художниците, на ролята на композицията, текстурата и формата при материализацията на творбите им. В крайна сметка, той е успял да изгради една много широка културна панорама на промените, настъпили в Новото и Съвременното българско изкуство, върху чиито фон се откроява развитието на портретната скулптура.

Пълнотата на един обзор почти винаги повишава критериите на възможната критика. Реконструкцията на една толкова специфична част от живата динамика на художествената практика, по неизбежност предполага известно схематизиране на процесите за целите на познавателния модел и така редица явления и проблеми остават извън настоящия му обхват. Бих отправила и препоръка към теоретичните постановки за 50-те години на XX век, които показват известна архаичност в тълкуването на идеологическия контекст на изкуството, рефлексия вероятно от използването на неактуална днес литература по въпроса.

В заключение считам, че представеният труд представлява оригинално изследване, което независимо от направените отделни бележки, формално отговаря на дисертационните изисквания. По тази причина препоръчвам на Научното жури да присъди на Любомир Григоров образователната и научна степен “доктор” по научната специалност 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство.

доц.д-р Бойка Донева